

Grigori Iavlinski parla de la transició econòmica russa

“El govern Ielstin només beneficia als mafiosos”

L'autor del pla dels “500 dies”, que Gorbátxov sempre va tenir por d'aplicar, diu que Rússia es troba abocada a un capitalisme corrupte.

Quan als 26 anys acabats de fer va exposar la seva tesi doctoral davant un tribunal marxista-leninista, Grigori Iavlinski va ensenyar el llautó. Els buròcrates acadèmics van quedar desconcertats i espantats davant aquell noi irrespectuós amb l'ortodòxia del socialisme “científic” que proposava teories i idees de mercat i pragmatisme. Lògicament Iavlinski va pagar la seva gosadia amb l'arraconament, del qual no va sortir fins a l'arribada de la *perestroika*. Aquí va començar el seu procés ascendent: vice-primer ministre del govern rus en la primera presidència Ielstin —abans del colp—, coautor amb Stanislav Xatalin del programa dels “500 dies” per a la transició a l'economia de mercat i, finalment —després del colp— vice-primer ministre econòmic del govern soviètic encarregat d'aplicar els “500 dies”.

Però Iavlinski va estar poc temps a la cimera. La desintegració de la Unió Soviètica entre novembre i desembre de l'any passat va comportar la dissolució del govern i el seu programa econòmic va ser arxivat, una vegada més. Iavlinski va quedar del costat soviètic de la barricada ideològica i geopolítica. Del costat rus va sorgir un nou programa de transició elaborat per Iegor Gaidar, un altre infant terrible de l'economia de mercat amb uns padrins molt poderosos: el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial.

Des de l'oposició, utilitzant com a arma les seves teories alhora liberals, pragmàtiques, regeneracionistes i un xic keynesianes, Iavlinski diu, d'entrada, que el que passa als carrers de Moscou no li agrada gens:

—Vostè em diu que nota símptomes de canvi, de reactivació econòmica, comparant la situació d'ara amb la de l'hivern passat, les botigues són plenes de productes i al carrer es formen grans aglomeracions de venedors ambulants. Però tot això es pura façana. La realitat és aques-

ta: la inflació supera els 60 per cent; la producció ha caigut un 15 per cent i el consum de la població ha baixat fins al 50 per cent. Si hi ha més productes és perquè la gent compra menys, perquè té menys capacitat de consum. Si fa un any vivíem en la pobresa ara estem per sota de la ratlla de la misèria. I d'això, en pateix el 90 per cent de la població.

—*¿Quina valoració global faria, doncs, de la reforma que ha engegat el vice-president ministre d'afers econòmics Iegor Gaidar, amb el suport del Fons Monetari Internacional?*

—Per parlar de reforma econòmica al nostre país cal tenir clares tres condicions indispensables: la privatització del comerç i de la indústria; la reforma agrària —el retorn de la terra als camperols— i finalment la desmonopolització. Desgraciadament no hi ha indicis que facin pensar que s'ha avançat en aquestes tres esferes. El 90 per cent de l'estructura econòmica continua sent estal i centralitzada. I el govern només està pendent de l'estabilització del pressupost i de la convertibilitat del ruble.

—*Però l'estabilització financera és un factor clau per a l'eficàcia de qualsevol economia.*

—Sense dubte, jo no diria mai el contrari. Cal eliminar la inflació, d'acord; i fer una bona política de preus. Però el nostre cas, en el cas rus, és necessari fer abans que res un seguit de canvis institucionals en l'economia perquè puguin tenir èxit les mesures d'estabilització del pressupost. Insisteixo: tot estar empantanegat i per sortir-ne cal començar a privatitzar.

—*I aleshores és quan el govern diu que no té cap sentit privatitzar botigues buides o indústries que no són rendibles. ¿Què hi diu, a això?*

—Sí, tots aquests senyors, ja me'ls conec. I són els arguments amb els quals ells justifiquen la liberalització salvatge dels preus que ha portat a la misèria la majoria de la població. Aleshores, jo de-

mano: ¿qui beneficia la liberalització dels preus? ¿Per a qui es liberalitzen? ¿Qui n'és el receptor? Si fóssim a França o a Espanya diríem que els beneficiaris són els productors, els comerciants o els camperols. Però a Rússia no és així. Els beneficiaris de la liberalització a Rússia són els mafiosos, els especuladors, i els funcionaris corruptes, que són la majoria.

LA TEORIA NO POT PREDOMINAR

—*Tot això, ho he pogut comprovar aquests dies a Moscou, i se'm planteja una pregunta: ¿Fins a quin punt aquesta tendència als diners fàcils i ràpids, als negocis bruts i especulatius posen la base no pas del mercat sinó d'un capitalisme primitiu i salvatge? ¿Fins a quin punt el capitalisme rus es forma sobre bases perverses, com perversa va ser la base en què es va voler construir el comunisme?*

—Em temo que és el que de fet passa. Estan fent una reforma sense cap projecte clar. Sense parlar amb el poble, amb la gent. Fan lleis i decrets que, o bé s'incompleixen o bé beneficien sectors concrets de mafiosos o de monopolistes. Això és el caos. I la gent, mentrestant, empobrida, comença a pensar que mercat i negoci brut són la mateixa cosa. Des del govern tenen una manera molt especial d'entendre el liberalisme: que tot passi com passi, que tot sigui com sigui i que la influència conscient en aquests processos és necessària. Però a mi, em sembla que la falta d'aquesta influència conscient no està relacionada amb el fet de pensar que no és necessària, sinó en la incapacitat de pensar, d'influir i de realitzar res.

—*¿Pensa vostè en una Rússia amb economia mixta, en un estat del benestar? ¿Què pensa de les idees reformistes de Keynes, avui tan menystingudes a Occident?*

—Amb les condicions actuals de Rússia, amb una propietat estatal del 80 al 90

per cent, les teories de Keynes no poden ser aplicades. Quan hi hagi propietat privada i mercat podem plantejar-nos què hem de triar, però ara això és impossible. Primer de tot hem d'establir les bases institucionals de l'economia. Quan tinguem el 50 per cent de propietat privada, podem plantejar-nos si ens convé una economia mixta o no. Ara no ens podem permetre de teoritzar sobre si és millor aplicar Keynes o els monetaristes. Una polèmica així seria pura escolàstica. I si traslladem aquesta polèmica a altres països les respostes poden ser diferents. No podem dir que el Japó sigui un prototip de país monetarista, i en canvi se n'ha sortit. En canvi, els Estats Units no van fer cap cas de les teories neokeynesianes de Galbraith; li va anar bé d'aplicar el monetarisme, però ara es troba en una crisi. Les diverses teories econòmiques tenen èxit o no si són aplicades amb professionalitat o no. I sobretot si es té en compte el context social i psicològic del país on es volen aplicar. En tot cas cal adaptar la teoria a la realitat i no a l'inversa. La teoria no ha de predominar, no pot predominar.

MERCAT I ÀNIMA RUSSA

—Hi ha una teoria, últimament molt divulgada a Europa Occidental, que atribueix a Rússia una certa incapacitat històrica d'adaptar-se al capitalisme. Com si l'anomenada ànima russa tingués uns components igualitaristes que la fessin sintonitzar més amb el feudalisme tsarista o amb el col·lectivisme stalinista que no pas amb el mercat i la democràcia. En altres paraules, que el comunisme soviètic no és un fenomen marxista sinó un producte genuïnament rus. ¿Què en pensa?

—No és cert que les tradicions culturals i d'estructuració familiar de Rússia siguin incompatibles amb l'economia de mercat i la democràcia. Ben al contrari. Va ser el marxisme-leninisme el que va desviar el curs de la nostra història. L'any 1917 a Rússia hi havia nuclis importants de mercat i de burgesia. Començava un procés revolucionari-democràtic que va ser estroncat en nom de la ideologia i de teories messiàniques que volien construir una societat igualitària i un home nou. I el resultat final ha estat aquest caos que vostè trobarà en sortir al carrer.

Llibert Ferri

Entrevista realitzada per a TV3